

*Наталія ГУТОРОВА,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
професор кафедри кримінального
права і кримінально-правових дисциплін
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

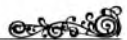
МУДРИЙ КЕРІВНИК І НАСТАВНИК

Мої спогади про Василя Яковича Тація можна поділити на дві частини – до мого призначення на адміністративні посади і після цього.

У першій частині Василь Якович був для мене людиною великою, але майже недосяжною. Я сприймала його як вченого, ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голову спеціалізованої вченої ради, в якій я захищала свої кандидатську і докторську дисертації, Президента Національної академії правових наук України, політичного і громадського діяча.

Фактично моє перше знайомство з Василем Яковичем розпочалось із вивчення його наукових праць, присвячених об'єкту і предмету злочину. Саме тоді, глибоко аналізуючи ці ґрунтовні наукові тексти, досить складну матерію, я захоплювалась чіткістю і зрозумілістю викладеного матеріалу, системністю, надзвичайно коректною, але водночас принциповою дискусією, відстоюванням власної наукової позиції. Автор уміло переконував читача у своїй правоті, завжди наводячи чіткі й зрозумілі аргументи. Це був для мене зразок того, як слід готувати наукові тексти, і, мабуть, не тільки для мене...

Окрім знайомства з науковими працями В.Я. Тація, на тому далекому етапі для мене це була людина, виступами якої на наукових конференціях, зібраннях трудового колективу, інших заходах я просто захоплювалась. Завжди чітко, логічно, послідовно, на перший погляд просто

і зрозуміло, але дуже глибоко викладений надзвичайно складний матеріал, майже без «папірців», дивлячись в очі аудиторії і спілкуючись із нею. Чудова, мальовнича українська мова навіть на тих ранніх етапах української незалежності, коли переважна більшість харків'ян лише починала спілкуватися українською. Все це зачаровувало аудиторію, коли виступав Василь Якович, то присутні ловили кожне слово не тільки і не стільки тому, що для більшості він був керівником, просто хотілось слухати і сприймати думки цієї людини, замислюватись над почутим, завжди знаходячи для себе цікаве й корисне.

Знаючи Василя Яковича Тація як талановитого вченого, автора значної кількості наукових праць, українського державника, керівника і чудового оратора, на тому етапі моє особисте спілкування з ним обмежувалось досить короткими особистими зустрічами під час вручення монографії, авторефератів дисертацій, а також короткими розмовами в кулуарах наукових заходів. Завжди все було надзвичайно привітно, доброзичливо, але при цьому я розуміла величезну відстань між собою і ректором, академіком В. Я. Тацієм.

Ситуація кардинально змінилась у лютневий день 2006 р., коли після закінчення державного іспиту я поверталась додому. На мій мобільний телефон зателефонували з приймальної і сказали, що Василь Якович просить мене до нього зайти. Причиною було те, що ректор попросив мене терміново виїхати до тоді ще Кримського факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, де виникла складна ситуація з організацією навчального процесу. Оскільки як викладач кримінального права я їздила на Кримський факультет у відрядження, ситуацію там я розуміла, а тому погодилась. Я досі пам'ятаю ту зустріч із Василем Яковичем, коли я замість далекого і недосяжного керівника побачила перед собою людину, яка всіляко намагалася мудрими порадами допомогти, захистити від усього негатива, з яким я могла стикнутися. Певною мірою це була розмова не керівника з підлеглою, а скоріше, батька з дорослою донькою. На тому етапі я ще не усвідомлювала повною мірою всієї складності ситуації, але у подальшому, перебуваючи вже на Кримському факультеті, багато що стало зрозумілим.

Фактично з того лютневого дня Василь Якович став для мене не лише керівником Університету і лідером команди, до складу якої я мала честь входити, а й мудрим наставником. Протягом подальших восьми років на посаді директора Кримського юридичного інституту у мене виникло безліч питань, які мали вирішуватися саме ректором. Кримський

юридичний інститут динамічно розвивався, укріплювався кадровий потенціал, матеріально-технічна база, готувалась документація для будівництва нового сучасного навчального корпусу, який мав стати «перлиною» міста Сімферополя і Криму в цілому. Вчитися в нашому інституті було престижним, роботодавці із задоволенням брали на роботу випускників, будучи впевненими у високому рівні їх підготовки. При цьому кожне рішення погоджувалось із Василем Яковичем, у нього вистачало сил і часу вникати в деталі, висувати нові сміливі ідеї і пропонувати їх рішення.

Приїзди Василя Яковича до Кримського юридичного інституту завжди були ознаменовані новими планами щодо розвитку інституту, поліпшення умов навчання, укріпленням зв'язків з очільниками регіону. І кожен раз – зустрічі з колективом, відверті бесіди про здобутки і проблеми, подальші кроки і перспективи, конкретні заходи щодо покращення ситуації.

Плани і перспективи розвитку Кримського юридичного інституту дійсно були чудові, але настав 2014 рік, російська агресія, тимчасова анексія Криму. Рішення мали ухвалюватися миттєво, часу на роздуми не було, треба було рятувати те, що можна було врятувати. Завдяки підтримці Василя Яковича всі без винятку викладачі і студенти Кримського юридичного інституту, які виявили бажання переїхати до Харкова або Полтави, були гостинно прийняті Університетом, відповідно, на роботу або навчання. З Криму вдалося вивезти бібліотеку, архівні особисті справи студентів, що у подальшому дало можливість отримувати майбутнім суддям, прокурорам, державним службовцям документи про підтвердження навчання в Університеті, а за потреби – поновлювати документи про освіту.

Я добре пам'ятаю свою бесіду з Василем Яковичем після того, як я приїхала з тимчасово окупованого росіянами Криму. Ми розмовляли про мою подальшу роботу і я вважала, що для мене гарним варіантом було б працевлаштування професором кафедри кримінального права. Василь Якович мене уважно вислухав, але, на його думку, мій адміністративний досвід мав бути використаний на користь Університету, а час для роботи професором у мене буде пізніше. Так виникла ідея переходу на посаду заступника директора з навчальної роботи Полтавського юридичного інституту. Після цього я повернулась до Криму, де закінчувались державні іспити студентів заочної форми навчання, після яких мала остаточно виїхати з Криму.

На жаль, через деякий час сталася трагедія – передчасно обірвалось життя Олега Петровича Бущана, директора Полтавського юридичного

інституту. І знову зустріч із Василем Яковичем, але тут вже навіть без додаткових обговорень, начебто і так все зрозуміло, – і я поїхала до Полтави виконувати обов'язки директора інституту, а в подальшому була обрана на цю посаду. Полтава – це батьківщина Василя Яковича, яку він дуже любив, кожен раз дорогою до Києва і назад обов'язково заїжджав до Інституту. Тут він знав кожен куточок і кожне деревце, турбувався про кожного викладача, співробітника, студента. У Полтаві Василя Яковича всі знали саме як свою, рідну, близьку людину, глибоко и щиро поважали і любили. Саме за його ініціативою і під його керівництвом було побудовано два чудових навчальних корпуси, які стали дійсною прикрасою міста, Полтавський юридичний інститут із невеличкого факультету перетворився на повноцінний підрозділ Університету, який готує фахівців за другим (магістерським) рівнем, було відкрито юридичний коледж.

Усі роки перебування на адміністративних посадах зустрічі з Василем Яковичем вже відбувались, як мінімум, раз на місяць, а то й значно частіше. І кожен раз після вирішення повсякденних адміністративних питань, він обов'язково запитував, як я, які складнощі виникають, чим саме він може допомогти. Якщо я потрапляла до Василя Яковича перед обідом, то він казав, що голодною мене не відпустить, всі мої заперечення не приймалися і я залишалась з ним і проректорами на обід. Обіди ректора жодним чином не відрізнялися від тих, які були в нашій студентській їдальні, такі ж смачні і по-справжньому домашні. Під час обідів Василь Якович перетворювався у гостинного господаря, пригадував цікаві зустрічі, поїздки, заходи на найвищому рівні, в яких брав особисту участь приїзди до Університету керівників держави, високих закордонних гостей тощо. Після таких зустрічей виходив із новими силами і вдячністю за цікаво проведений час і можливість спілкування з такою чудовою людиною.

Час біжить надзвичайно швидко, здається, що все це було вчора. І просто не хочеться вірити, що Василя Яковича Тація немає серед нас у земному житті, але пам'ять про нього як про добру, чуйну, надзвичайно талановиту і працелюбну людину назавжди залишиться з нами.

